

Afstand nemen van Forum

Afstand nemen van Forum

Hoe het de Statenleden van FvD verging

Chris Aalberts

ISBN: 9789464801415

© Chris Aalberts, 2023

Dit essay is ook online beschikbaar op www.chrisaalberts.nl

Inhoud

1. Een stille revolutie?	7
2. Een landelijk programma volstaat	15
3. Laat anderen het werk doen	23
4. Leg je nergens op vast	31
5. Zwem een fuik in	39
6. Verdedig het onverdedigbare	47
7. Vertrek met het team	57
8. Vorm gelegenheidscoalities	65
9. Vergeet de verantwoording	73
10. Een herhaling van zetten?	81
Verantwoording	87
Bijlage: Statenleden van FvD 2019-2023	91

1. Een stille revolutie?

‘De Uil van Minerva spreidt zijn vleugels bij het vallen van de avond. En dat geldt niet alleen voor deze avond, beste vrienden, beste campagne-genoten, beste partijgenoten, beste kompanen. Nu pas in deze laatste uren van de dag namelijk, komen de polls binnen, komen de nieuwtjes binnen, weten we hoe we ervoor staan, hebben we kennis over wat er vandaag gebeurd is. Maar die Uil van Minerva, die slaat niet alleen op deze avond pas zijn vleugels op, het is breder, vaak duurt het tot het moment dat het bijna voorbij is, voordat we ons realiseren wat we hebben en wat we hadden moeten koesteren, als het bijna te laat is. En zo staan we hier vanavond, te elfder ure, letterlijk, te midden van de brokstukken van wat ooit de grootste en mooiste beschaving was die de wereld ooit heeft gekend.’

Met deze woorden begint Thierry Baudet zijn overwinningsspeech op 20 maart 2019, als Forum voor Democratie (FvD) bij de Provinciale Statenverkiezingen de grootste partij wordt. De speech wekt alomteverbaasdheid, irritatie en ongeloof. Baudet heeft het over ‘de boreale wereld’, ‘masochistische ketterij’ en ‘oikofobie’. Al snel zeggen commentatoren dat er hondenfluitjes in zitten.¹ Vooral de term ‘boreaal’ valt op: een codewoord van extreemrechts Arisch denken uit Frankrijk. De term kan gebruikt worden om te laten zien dat je een rassenleer aanhangt, terwijl je dat niet met zoveel woorden zegt. Rechts-extremisten zouden – in tegenstelling tot het grote publiek – meteen begrijpen wat Baudet bedoelt.

---

¹ De Uil van Minerva en de boreale wereld: wat zei Baudet nou eigenlijk? *Trouw*, 21 maart 2019.

De speech is een voorproefje van wat de jaren daarna zou volgen: Baudet is een rechts-extreme complotdenker. Zijn ideeën waren in de aanloop naar de verkiezingen al controversieel, maar het extremistische karakter ervan gaat dan nog aan velen voorbij. Na de 'Uil van Minerva-speech' volgen talloze extremistische uitingen. Het leidt eind 2020 tot een implosie van Forum, als tientallen politici uit de partij stappen vanwege antisemitisme in de jongerenorganisatie waar Baudet niet tegen op wil treden. De partij wordt daarna nog extremer door het omarmen van complotdenkers rond het coronavirus en de openlijke sympathie van Baudet voor de Russische president Poetin. Het levert een nieuwe uitstroom aan FvD'ers op die eerder Baudet nog het voordeel van de twijfel gaven.

Zo verandert FvD in een paar jaar van de grootste partij in een extremistische splinter waar het grote publiek niets mee te maken wil hebben. Dat geldt ook voor mensen die zich ooit in het hart van Forum bevonden: een voor een stappen kopstukken op: eerst Henk Otten, daarna Annabel Nanninga, Joost Eerdmans en Derk Jan Eppink en later ook Wybren van Haga en Theo Hiddema. Er zijn inmiddels drie nieuwe partijen gestart en twee daarvan zijn de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten verkiesbaar. Een deel van de politici die in 2019 op de kandidatenlijsten van Forum stonden zijn weer op het stembiljet te vinden. De vraag komt op of er meer is veranderd dan de partijlogo's. Is er de afgelopen jaren iets van FvD geleerd? Zijn de nieuwe partijen JA21 en BVNL anders?

Een onderbelichte bestuurslaag

Het doel van de Forum-campagne was een eigen fractie in de Eerste Kamer. Het idee was dat die fractie het landelijk beleid zou veranderen. De samenstelling van de Eerste Kamer wordt echter niet bepaald door kiezers, maar door Provinciale Statenleden. En dus moest Forum in de provincies meedoen om een Eerste Kamerfractie te kunnen vormen. De partij had tientallen mensen nodig die zich verkiesbaar stelden voor de provincies, die na hun verkiezing Forum in de Eerste Kamer konden stemmen. Zo ging het: FvD kreeg in totaal 86 zetels in de verschillende provincies. De partij werd qua grootte overal de eerste, tweede of derde. Vervolgens stemden de Statenleden twaalf FvD-senatoren de Eerste Kamer in.

Toen werd het stil. De Provinciale Staten zijn een bestuurslaag die wel direct door burgers wordt verkozen, maar waar ontzettend weinig aandacht voor is. De bevoegdheden van de provincie zijn beperkt en interesseren veel kiezers niet of nauwelijks. Daarom blijft ook de media-aandacht achter. Statenleden gaan onbekend door het leven, evenals gedeputeerden, de dagelijkse bestuurders van de provincie. De komst van FvD heeft daar niets aan veranderd. Na de installatie en de coalitievorming werd het stil.

Daar zaten ze dan: 86 FvD'ers die waren verkozen op de slippen van een populaire leider. Wie ze waren en wat ze deden kwam hooguit een paar keer in de media, maar hun rol bleef verder onderbelicht. We weten vooral hoe het afliep: voor velen was hun affiliatie eind 2020 alweer ten einde. Zij waren toen weer even in het nieuws: de Statenleden waren boos en liepen weg, om zich soms weer bij een andere partij aan te

sluiten. In de meeste gevallen was dat JA21. Hoe ze bij Forum waren gekomen, wat ze hadden gedaan, hoe hun werk eruitzag, wat ze hebben bereikt en waarom het tussen hen en FvD misging bleef onderbelicht. Later splitste nog een andere groep Statenleden af die zich zouden aansluiten bij Wybren van Haga. Ook in hun verhaal was nauwelijks interesse.

Dit essay is een poging het verhaal van deze Statenleden te reconstrueren en er lessen uit te trekken. Dat is geen gemakkelijke opgave: deze Statenleden willen massaal niet praten over de afgelopen periode. Dat is omdat ze sowieso niet terug willen kijken, maar ook omdat ze er niet met mij over willen praten. Ze vinden dat ik te kritisch over hen en hun voormalige partij heb geschreven. Een paar Statenleden wilden wel praten, maar vrijwel uitsluitend op anonieme basis. Dit bemoeilijkt een reconstructie, maar maakt deze ook niet onmogelijk. Veel Statenleden heb ik de afgelopen jaren gesproken omdat we elkaar bij partijbijeenkomsten tegenkwamen. Op basis van deze informatie, plus openbare bronnen over het werk van deze Statenleden en mijn eigen observaties probeer ik hun verhaal te vertellen.

Conservatieve stroming

Forum is altijd een controversiële partij geweest, maar de controverses zijn nu wel groter dan voorheen. De partij is inhoudelijk extremer geworden en daarom zijn ook de meningen over FvD scherper. Er is sprake van een leerproces: in 2017 had Baudet het al over 'homeopathische verdunning' en 'een dominant blank Europa' maar veel mensen vonden dat toen nog geen illustraties van extremisme. Pas